

Sygn. akt IX Ca 704/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo SO Dorota Ciepmek
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2016 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa J. R. (1), J. G., S. K. (1), D. W. i S. K. (2)

przeciwko R. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Nidzicy z dnia 16 lutego 2016 r., sygn. akt I C 10/15,

I. oddala apelację,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki S. K. (1) kwotę 117 (sto siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Dorota Ciepmek

Sygn. akt IX Ca 704/16

UZASADNIENIE

Powód J. R. (2) wniósł pozew przeciwko pozwanym R. K. i A. K. o zapłatę kwoty 20.038,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty. Ponadto powód wniósł o zasądzenie kosztów procesu, w tym także kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podniósł, że na podstawie umowy kupna-sprzedaży nabył od pozwanych w 2002 roku ciągnik rolniczy marki U. (...) o nr rej. (...). Jak się okazało, pozwani podrobili umowę kupna-sprzedaży ciągnika, którego faktycznym właścicielem był T. G. – ojciec pozwanej A. K. i posłużyli się nią w trakcie odsprzedaży pojazdu powodowi. Ponadto powód wskazał, iż wyrokiem Sądu Rejonowego w Nidzicy z dnia 19 lipca 2005 roku w sprawie II K 695/04 pozwany R. K. został skazany za przestępstwo z art. 270 § 1 kk i innych na karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności

z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby 2 lat, natomiast A. K. za przestępstwo z art. 270 § 1 kk została skazana na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby 2 lat. Sąd Rejonowy w Nidzicy postanowieniem z dnia 30 listopada 2012 roku zobowiązał powoda do niezwłocznego wydania ciągnika rolniczego zakupionego w 2002 roku od pozwanego R. K. pokrzywdzonemu, tj. T. G.. Nadto powód wskazał, że zlecił dokonanie wyceny wartości rynkowej ciągnika rzeczoznawcy z zakresu oceny stanu technicznego i wyceny maszyn, urządzeń i pojazdów. Według sporządzonej przez rzeczoznawcę opinii wartość rynkowa ciągnika wynosi 19.650,00 złotych. Powód za przedmiotową wycenę zapłacił kwotę 200,00 złotych.

W związku z powyższym powód wniósł o zasądzenie od pozwananych łącznie kwotę 20.038,00 złotych. Ostatecznie powód po zapoznaniu się z opinią biegłego sądowego powołanego w niniejszej sprawie ograniczył powództwo do kwoty 16.464,64 złotych.

Pozwany R. K. wniósł o oddalenie powództwa w części, tj. ponad kwotę 9.400 złotych oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że uznaje co do zasady roszczenie powoda, jednakże nie zgadza się z jego wysokością. Umowa kupna/sprzedaży ciągnika rolniczego z dnia 29 marca 2002 roku opiewała na kwotę 9.400 złotych, co w świetle obowiązujących na tamten czas cen rynkowych należy uznać za niezwykle korzystne dla powoda. Pozwany nadto wskazał, że powód przez cały okres posiadania ciągnika korzystał z niego, w szczególności pobierał korzyści i inne dochody. Pozwany zakwestionował zasadność dokonania wyceny ciągnika przez rzeczoznawcę w celu ustalenia zasadności kierowania sprawą na drogę sądową.

W toku procesu pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, kwestionując przy tym zarówno zasadę odpowiedzialności, jak i wysokość dochodzonego roszczenia. Pozwany podniósł zarzut braku legitymacji biernej odnośnie dochodzonego roszczenia, uzasadniając to okolicznością, iż ciągnik został zwrócony na rzecz T. G. i to on może być ewentualnie uznany za bezpodstawnie wzbogaconego.

Pozwana A. K. wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

W uzasadnieniu wskazała, że z powodem nie zawierała żadnej transakcji i nie podpisywała żadnej umowy. Pozwany sprzedał ciągnik bez zgody i wiedzy pozwanej zaś powód podpisał umowę tylko z pozwanym, mimo iż wiedział, że pozwany pozostaje w związku małżeńskim.

W związku z powyższym powód cofnął powództwo w stosunku do pozwanej A. K., ze zrzeczeniem się roszczenia.

Powód zmarł w 2 września 2015 roku, dlatego Sąd postanowieniem z 9 września 2015 roku zawiesił postępowanie w sprawie. Po zgłoszeniu się następców prawnych powoda, tj.: J. R. (1), J. G., S. K. (1), D. W. i S. R., Sąd postanowieniem z 15 stycznia 2016 roku podjął postępowanie w sprawie.

Następczyni prawne powoda podtrzymały żądanie pozwu w zakresie dochodzonych w nim roszczeń z ograniczeniem powództwa do kwoty 16.464,64 złotych oraz wniosły o zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2016 r. Sąd Rejonowy N. zasądził od pozwanego na rzecz powódek solidarnie kwotę 16.464,64 zł z ustawowymi odsetkami od 18 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty. W części ograniczonego powództwa postępowanie umorzył. Zasądził od pozwanego na rzecz powódek kwotę 821,64 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Nidzicy od powódek 145,95 zł, a od pozwanego kwotę 664,86 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że T. G. (ojciec A. K.) sprzedał swoje gospodarstwo rolne pozwanemu, używając mu wszystkich pozostałych w gospodarstwie maszyn rolniczych aby mógł z nich korzystać podczas uprawy ziemi.

Powód J. R. (2) przedmiotowy ciągnik zakupił od pozwanego R. K. w 2002 roku za kwotę 9.400 złotych. Przy czynnościach sporządzania i podpisywania umowy sprzedaży ciągnika A. K. nie była obecna i w tych czynnościach nie brała udziału. R. K. w chwili uzgadniania umowy zapewniał J. R. (2), że przedmiotowy ciągnik odkupił od swego teścia T. G..

Powód w chwili zawierania umowy kupna-sprzedaży i wydania przedmiotowego ciągnika był przekonany, iż pozwany jest właścicielem ciągnika. Od dokonanej czynności cywilnoprawnej uiszczył do właściwego Urzędu Skarbowego należny podatek w wysokości 188,00 zł oraz zarejestrował w Starostwie Powiatowym w N. ciągnik na siebie. Powód przeprowadził remont zakupionego ciągnika polegający na wymianie opon, wstawieniu brakujących szyb, wymianie przedniej osi z kompletem ze wspornikami oraz naprawił układ kierowniczy i również pomalował ciągnik. Łączny koszt napraw wyniósł kwotę około 7.000 złotych. Podczas eksploatacji ciągnika powód dokonywał w nim niezbędnych napraw.

W dniu 24 sierpnia 2004 roku T. G. w Komendzie Powiatowej Policji w N. zgłosił, że pozwany R. K. sprzedał ciągnik marki U. (...) na podstawie podrobionej umowy kupna-sprzedaży.

W ramach przeprowadzonych czynności przedmiotowy ciągnik został uznany postanowieniem z dnia 17 września 2004 roku za dowód rzeczowy w sprawie Ds. 1045/04 i został oddany na przechowanie J. R. (2).

W trakcie postępowania pod sygn. Ds. 1045/04 R. K. został oskarżony m.in. o to, że w dniu 10 września 2001 roku w miejscowości (...), gm. J. działając wspólnie i w porozumieniu ze swoją ówczesną żoną A. K. podrobił umowę kupna – sprzedaży ciągnika rolniczego marki U. (...) o nr rej. (...) w ten sposób, że podpisał tę umowę jako nabywca wiedząc, że sporządziła ją jego żona i podpisała jako sprzedający (właściciel ciągnika) T. G. oraz o to, że w dniu 29 marca 2002 roku w miejscowości J. sprzedał ciągnik rolniczy marki U. (...) o nr rej. (...) posługując się podrobioną umową nabycia z dnia 10 września 2001 roku powodowi J. R. (2), tj. o popełnienia przestępstw z art. 270 § 1 kk.

A. K. oskarżono o czyn z art. 270 § 1 kk, a mianowicie, że w dniu 10 września 2001 roku w miejscowości (...), gm. J. działając wspólnie i w porozumieniu z mężem R. K. podrobiła umowę kupna-sprzedaży ciągnika rolniczego marki U. (...) o nr rej. (...) w ten sposób, że podpisała się jako sprzedający T. G..

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Nidzicy z dnia 19 lipca 2005 roku w sprawie o sygn. akt II K 695/04 R. K. został skazany za przestępstwa z art. 270 § 1 kk i in. na karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby 2 lat, natomiast A. K. za przestępstwo z art. 270 § 1 kk (podrobienie podpisu T. G.) została skazana na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby 2 lat.

Powód w związku z powzięciem informacji o przestępnym działaniu pozwanego w dniu 23 września 2005 roku wystosował wezwanie do zapłaty, na które nie uzyskał odpowiedzi od pozwanego. Następnie w dniu 6 grudnia 2012 roku, powód po raz kolejny wystąpił do pozwanego z wezwaniem do dobrowolnego uregulowania należności w terminie 7 dni wraz z ustawowymi odsetkami. W powyższym wyroku przez przeoczenie nakazano pozwanemu R. K. zwrot Ciągnika U. MF 255 T. G..

Po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie II K 695/04 T. G. zwrócił się do powoda J. R. (2) o wydanie mu ciągnika, ale z uwagi na to że, w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie o sygn. akt II K 695/04 zobowiązany do wydania został R. K., powód ciągnika nie wydał.

W 2012 roku T. G. zwrócił się do Sądu Rejonowego w Nidzicy II Wydziału Karnego w celu rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykonania orzeczenia w przedmiocie dowodów rzeczowych, a mianowicie wydania ciągnika.

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2012 roku Sąd Rejonowy w Nidzicy stwierdził, że dowód rzeczowy w postaci ciągnika (...)o nr rej. (...) (wcześniej CIT (...)) pozostawiony na przechowaniu u powoda J. R. (2) winien być zwrócony przez przechowawcę, tj. przez powoda i zobowiązał go do niezwłocznego wydania ciągnika T. G., co powód uczynił.

Sąd Rejonowy ustalił, że wartość ciągnika marki U. (...) o nr rej (...) z daty jego wydania, tj. z 2012 roku wynosiła 18.417,60 zł brutto. Nakłady poniesione przez powoda na naprawę przedmiotowego ciągnika w dacie po jego zakupie wyniosły około 6.676,44 złotych.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo było zasadne. Sąd był związany stosownie do art. 11 k.c. ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego pozwanego odnoszące się do osoby sprawcy, przedmiotu przestępstwa i czynu przypisanego sprawcy. W sprawie nie doszło również do przedawnienia roszczenia powoda o naprawienie szkody, gdyż wynikała ona z występku, a zatem zgodnie z art. 442¹ § 2 k.c. ma tu zastosowanie termin dwudziestoletni. Powód wykazał przesłanki odpowiedzialności pozwanego wskazane w art. 415 k.c. Wysokość szkody została ustalona na podstawie dowodu z opinii biegłego, która była również przyczyną ograniczenia powództwa. Powodowi należał się zwrot kosztów prywatnej opinii, gdyż powód nie posiadał dostatecznej wiedzy odnośnie do wartości ciągnika. Orzeczenie o kosztach procesu oparto o art. 100 k.p.c.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w części, tj. w punktach I, III i IV. W apelacji zarzucił:

- naruszenie przepisu art. 442¹ § 2 k.c. poprzez błędne jego zastosowanie, co skutkowało przyjęciem przez Sąd I instancji 20-letniego terminu przedawnienia roszczenia, a co za tym idzie błędnym uznaniu, że roszczenie strony powodowej nie uległo przedawnieniu,
- naruszenie przepisów art. 442¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji w której powód domaga się spełnienia roszczenia z deliktu a zatem termin przedawnienia wynosi 3 lata,
- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzekania, a mianowicie uznaniu, że pozwany posiada legitymację bierną w przedmiotowej sprawie,
- rażąco obrazę art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie błędnej oceny zebranych w sprawie dowodów, co skutkowało zasądzeniem od pozwanego na rzecz strony powodowej wskazanej kwoty.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe, dokonał trafnej oceny zebranego materiału dowodowego oraz logicznie uzasadnił swoje stanowisko. Prawidłowo również zastosował przepisy odnoszące się do ustalonego stanu faktycznego. Całość rozstrzygnięcia podziela Sąd Okręgowy. Z tego względu nie były trafne podnoszone przez stronę pozwaną zarzuty naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego i procesowego.

Prawidłowo Sąd Rejonowy przyjął, iż nie był zasadny zarzut przedawnienia roszczenia powoda w niniejszej sprawie. Zgodnie z art. 117 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne.

Do przedawnienia roszczeń odszkodowawczych wynikających ze zbrodni i występku stosuje się zasady dotyczące początku biegu przedawnienia i sposobu liczenia terminu przedawnienia określone w art. 442¹ § 2 k.c. Przepis ten został wprowadzony do systemu prawnego w 2007 r. jednak na mocy ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U.2007.80.538) ma on również zastosowanie do roszczeń powstałych przed 10 sierpnia 2007 r. Zgodnie z jego treścią roszczenie o naprawienie szkody wynikłej ze zbrodni lub występku, ulega przedawnieniu z

upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Trafnie przyjął Sąd Rejonowy, iż szkoda powoda wynikała z działania pozwanego, które zostało zakwalifikowane przez Sąd karny jako występki. Działanie pozwanego wywołujące szkodę powoda polegało na posłużeniu się podrobioną umową nabycia z dnia 10 września 2001 r. w trakcie odsprzedaży pojazdu powodowi. Powód w wyniku tego działania pozwanego nie nabył własności ciągnika i w konsekwencji musiał zwrócić go prawowitemu właścicielowi pomimo, że uścił na rzecz pozwanego kwotę stanowiącą odpowiednik ceny sprzedaży oraz poczynił określone nakłady rzecz.

Przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. może być popełnione albo przez podrobienie bądź przerobienie dokumentu w celu użycia za autentyczny, albo przez używanie tak sfalszowanego dokumentu jako autentycznego. Przedmiotem ochrony jest dobro prawne ogólnej natury – wiarygodność dokumentów. Jednakże czyn polegający na umyślnym posłużeniu się sfalszowanym dokumentem może rodzić relacje pokrzywdzenia, gdy bezpośrednio narusza indywidualne dobro konkretnej osoby fizycznej lub prawnej lub takiemu dobru bezpośrednio zagraża. Taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Pozwany posłużył się podrobioną umową czym naraził J. R. (2) na powstanie uszczerbku w jego majątku. Poprzednik prawny powódek wydatkował bowiem swoje środki na zakup ciągnika od pozwanego, który nie miał prawa nim dysponować, poczynił nakłady, a następnie był zmuszony wydać go rzeczywistemu właścicielowi.

Zwrot, że szkoda „wynikła” ze zbrodni lub występku (art. 442 § 2 k.c., art. 442¹ § 2 k.c.) pozwala w sprawie cywilnej ustalić więcej niż ustalono w sprawie karnej, a więc czy szkoda wynika z przestępstwa. Szkodą wynikłą z występku w rozumieniu art. 442¹ § 2 k.c. jest nie tylko szkoda będąca ustawowym znamieniem przestępstwa, ale także szkoda pozostająca z nim w związku przyczynowym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 lipca 2012r., I PK 18/12). Dla zastosowania zatem art. 442¹ § 2 k.c. wystarczające jest, że między skutkiem stanowiącym znamię przestępstwa a szkodą istnieje związek przyczynowy. W ocenie Sądu Okręgowego, jak wskazano wyżej, związek przyczynowy w niniejszej sprawie jest niewątpliwy.

Z powyższego względu nie mogą być uznane za trafne twierdzenia pozwanego zawarte w apelacji, zgodnie z którymi popełnione przez pozwanego przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. skierowane jest przeciwko wiarygodności dokumentów, w związku z czym szkoda powoda nie wynikała z występku.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić datę powstania szkody, a więc uszczerbku w majątku powoda. Datą powyższą nie jest wyrok skazujący w sprawie karnej, czy wezwanie pozwanego do zapłaty. Dopiero w dacie wydania T. G. przedmiotowego ciągnika, co miało miejsce po wydaniu postanowienia przez Sąd Rejonowy w Nidzicy z 30 listopada 2012r., można mówić o powstaniu szkody. Dopiero wtedy powstał uszczerbek w majątku poprzednika prawnego powódek. I dopiero od tej daty rozpoczął bieg terminu przedawnienia. Pozew w niniejszej sprawie został złożony w Sądzie Rejonowym w Nidzicy 9 stycznia 2013r., a więc nieco ponad miesiąc od powstania szkody. W związku z tym nie upłynął nawet trzyletni termin przedawnienia.

Bezasadne są zarzuty pozwanego jego braku legitymacji biernej w niniejszej sprawie. J. R. (2) dochodził od pozwanego odszkodowania za wyrządzoną mu szkodę na podstawie art. 415 k.c., a nie na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. To pozwany ze swej winy umyślnej spowodował szkodę w majątku poprzednika prawnego powódek. I to on ponosi za tę szkodę odpowiedzialność. Na marginesie można jedynie zauważyć, że trudno uznać T. G. za bezpodstawnie wzbogaconego, gdy utracił on swoją własność w wyniku przestępstwa, a odzyskał na podstawie orzeczenia Sądu.

Wbrew zarzutom apelacji, powódki nie domagały się rozliczenia nakładów poniesionych na rzecz, ale odszkodowania za szkodę poniesioną przez ich poprzednika, w skład której weszła kwota zapłacona przez J. R. (2) pozwanemu, tj. 9.400 zł, a także 188 zł uiszczzonego podatku od czynności cywilnoprawnej, 200 zł kosztów wyceny rzeczoznawcy (celem ustalenia wartości przedmiotu sporu) oraz koszty utrzymania ciągnika i jego napraw. Pozwany odpowiada zatem za normalne następstwa swojego zawinionego działania, z którego wynikła szkoda w majątku powódek.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy uznał apelację pozwanego za całkowicie bezzasadną i na podstawie art.385 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, określoną w art. 98 § 1 k.p.c. Pozwany jako strona przegrywająca jest obowiązany zwrócić stronie wygrywającej koszty celowego dochodzenia praw, którymi były wydatki konieczne związane ze stawiennictwem powódki S. K. (1) do siedziby Sądu Okręgowego (art. 277 zd 1 k.p.c.). W wypadku podróży własnym samochodem stronie przysługuje zwrot kosztów przejazdu w wysokości stanowiącej iloczyn przejechanych kilometrów przez stawkę za jeden kilometr przebiegu określoną w przepisie art. 34a ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1414 ze zm.) w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz.U. Nr 27, poz. 271 ze zm.). § 2 rozporządzenia stanowi, że koszty używania pojazdów do celów służbowych pokrywa pracodawca według stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu, które nie mogą być wyższe niż: dla samochodu osobowego: o pojemności skokowej silnika powyżej 900 cm³ - 0,8358 zł. W niniejszej sprawie powódka S. K. (1) poniosła koszty stawiennictwa do siedziby Sądu Okręgowego w Olsztynie odbywając podróż na odcinku 140 km samochodem o pojemności silnika powyżej 900 m³. Tym samym powódce należy się kwota 117 zł (140 km x 0,8358 zł).

Dorota Ciejek Bożena Charukiewicz Krystyna Skiepmo